

WELKOMSTTOESPRAAK Lex Spee – Voorzitter Comite Bevrijding en Herdenkingen Weert

HERDENKING VAN DE BEVRIJDING VAN WEERT 22 SEPTEMBER 2019

Luitenant-kolonel, veteranen, aangetreden militairen, genodigden, geachte aanwezigen.

Namens het Comité Bevrijding en Herdenkingen van deze gemeente eveneens van harte welkom op de Herdenking van de Bevrijding van Weert. Een feestelijke gebeurtenis in onze stad destijds op 22 september 1944, vandaag precies 75 jaar geleden.

Fijn dat u er bent en met ons in Weert de Bevrijding door het 1e Bataljon van Suffolkgeregiment wilt herdenken.

Een speciaal woord van welkom aan de vertegenwoordigers van het Regiment Limburgse Jagers, met regimentscommandant, de luitenant-kolonel Goossens. Ik kan u melden dat de traditionele aanwezigheid van het regiment in Weert zeer gewaardeerd wordt.

Hartelijk welkom eveneens aan:

de kapitein Schreuders, plaatsvervangend Brigadecommandant van de Brigade Brabant Noord / Limburg Noord van de Koninklijke Marechaussee;

aan vertegenwoordigers van de Bond van Wapenbroeders, Contact Oud-Mariniërs, Vereniging Oud Korea Strijders en andere aangetreden oud-militairen;

Aan wethouder Paul Sterk die speciaal een gedicht voor deze bijeenkomst schreef getiteld: 'Vlinders in september';

Aan deken Franken en aan dominee Leeffers;

Aan de vertegenwoordigers van Politie en Brandweer;

Aan de heer Wiel Nijs en familie waaronder kleinzoon Luuk die het ooggetuige verslag van zijn grootvader zal voorlezen;

Aan Julie Lamers en haar ouders van de Montessorischool die aanstonds een gedicht zal voordragen;

Aan de vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfestival, het Cultureel Lint, maatschappelijke organisaties, verenigingen en aan iedereen die onze stad een warm hart toedraagt.

A traditional warm word of welcome, at this Remembrance to our guests from the United Kingdom:

First of all, a warm welcome to Mr Cecil Deller. You were one of the Suffolks who liberated Weert in September 1944. 94 years old by now and still very fit. It's great that you can be with us today together with the members of the Friends of the Suffolk Regiment.

Welcome to Lieutenant Colonel Adam Shakespeare, on behalf of the British embassy. It is an honour for the committee to welcome you here again. Today you also represent the contribution of the first battalion of the Suffolk Regiment.

This regiment, we now know, has literally given a lot for the Liberation of the south of the Netherlands in general and that of Weert in particular. The battalion usually led the battle, fought bravely but at the same time had considerable losses. Many young people gave the most precious thing they could give: their lives.

Nevertheless, the entire population of Weert was frantic with joy because of the arrival of your countrymen. Time stood still for a moment, and here in the area around the canal there was a huge party in countless small cafés.

We have heard it more often that it may be difficult for people in your country to understand that the Dutch are still so grateful and appreciate you being present at our commemorations. The biggest difference between our countries in this regard is that fortunately the United Kingdom was never occupied. And that this should remain the case of course.

A warm welcome also to Mr. John Swanson.

John, you are connected to Weert in a special way. Obviously because of your father flying officer John Stewart Robert Swanson, who died with three crew members in Weert around the Maaseikerweg on mission at the twenty-third of September 1944.

While the people of Weert celebrated their liberation, there much sadness in your family and that of the RAF crew. In 1962 you came back to Weert for the first time, then again in the seventies with your mother to visit her husband's

and your father's grave. And since Wesley Haex founded the so-called Halifax monument in 2009, you have been in Weert twice a year to commemorate the events of the Second World War with us, to talk about this at schools and, above all, to explain how important freedom and democracy is for all of us. This is special. So special that our city council has decided to plant a tree at the Halifax monument as a token of solidarity and friendship.

I shall continue in Dutch.

Beste aanwezigen, de Tweede Wereldoorlog is een moreel kompas geworden. Velen zijn gefascineerd door de morele dilemma's van deze oorlog. Elke keuze kon gevolgen hebben voor je eigen veiligheid of die van familie, vrienden en bekenden. 'Wat zou ik doen in zo'n situatie?', is de vraag die menigeen zich stelt als hij aan deze oorlog denkt. In ieder geval is het gewoongoed dat iedereen ervan overtuigd is dat wij zo'n situatie nooit weer willen meemaken. Het is daarom ook ontzettend prettig dat wij in Nederland al 75 jaar in vrijheid kunnen leven, kunnen denken wat wij willen en zeggen wat wij vinden. Je gaat vrijheid vooral waarderen als je in onvrijheid leeft. En die vrijheid is helemaal niet vanzelfsprekend, geen cultuur zonder vrijheid!

Om jonge mensen te laten ervaren wat het betekent om in onvrijheid te leven vertellen wij in Weert al vele jaren het verhaal van mensen die de oorlog in Weert hebben meegemaakt. Een verhaal verhoogt je verbeeldingskracht. Zijn het ieder jaar op 4 mei de verhalen van Weertenaren die ons ontvielen, vandaag staat het ooggetuige verhaal centraal van de heer Wiel Nijs, in zijn werkzame leven de molenaar van Oda genoemd en hier aanwezig. Het verhaal, verteld door Luuk, beschrijft de situatie van deze plek, hier aan de Zuid-Willemsvaart.

Hoe was die situatie in Weert in september 1944? Op 5 september, ook wel Dolle Dinsdag genoemd, speelden zich in heel Nederland emotionele taferelen af. Dit kwam vanwege de berichten dat het land nu elk moment bevrijd kon worden van de Duitse bezetting. Het bleef daarom onrustig in de stad. Wat men in Weert niet wist, was dat de omvang van de geallieerde troepen op dat moment nog te klein was om Nederland te kunnen bevrijden.

Ondertussen kondigden de Duitse bezetters een aantal maatregelen af die grote impact hadden op de plaatselijke bevolking. De intensiteit van de Duitse tegenacties nam toe naarmate de verzetsdaden toenamen. En die namen toe. Vanaf augustus 1944 vond een radicalisering plaats van de Duitse

onderdrukking ten aanzien van het Nederlands verzet, waarbij fusillades als represaillemaatregel steeds vaker voorkwamen. Zo was er in ons land de zogenaamde Aktion Silbertanne, acties die golden als represaillemaatregel voor aanslagen door het verzet. Ze werden uitgevoerd door Nederlandse Landwachters en speciaal geformeerde moordcommando's van de Waffen-SS. In de gemeentes Someren en Asten kostte deze actie het leven van de burgemeesters Smulders en Wijnen. Deze moord maakte veel indruk op de bewoners van beide gemeenten en liet diepe wonden achter in mijn eigen familie.

Bovendien bepaalde Hitler op 30 juli 1944, ná de mislukte aanslag van von Stauffenberg, met het zogenaamde Niedermachungsbefehl dat de militaire rechtbanken werden afgeschaft. Verzetsstrijders, door de Duitsers 'terroristen en saboteurs' genoemd, konden na hun arrestatie meteen worden gedood. Het was Sturmbannführer Erich Deppner die begin augustus 1944 lijsten opstelde van gevangenen in Vught die gefusilleerd moesten worden, ook al waren zij niet berecht. De hele top van de Limburgse Onderduikorganisatie die zich toen in Vught bevond werd eind augustus begin september 1944 omgebracht, waaronder de prominente leider Frans Nies, koerier Johan Snijders en politieman Harry Miltenburg, allen uit Weert afkomstig.

Intussen werd er in Weert volop gesaboteerd en bliezen de Duitsers verschillende bruggen op. De bezetter verordende dat Weertenaren moesten meehelpen om verdedigingswerken te maken. Op 21 september trokken Duitse troepen op en af. Mitrailleurs en kanonnen werden opgesteld in de Molenstraat, Verlengde Beekstraat en in de tuinen hier rondom het Bassin. Het gaf een angstig gevoel. Weertenaren en Duitsers waren nerveus. Men stond op straat de situatie te bespreken terwijl de Duitsers door de stad kruisten. Om 16.30 uur moest iedereen naar binnen. Er was zwaar geschut te horen op Boshoven en Hushoven, granaten gierden over de stad. Om acht uur 's avonds vloog de brug van Sluis 16 in de lucht, een paar uur later gevolgd door de stadsbrug alhier. 's Nachts stonden de barakken van de kazerne in brand en Duitse munitie vloog in de lucht. De Duitsers trokken zicht terug, het werd heel stil in de stad.

Op 22 september 1944 klonk om 7 uur op straat: "De Ingelsen zeen aan de kanaal!" Een grote menigte Weertenaren, zowel vanuit de stad als vanaf Keent, Moesel, Boshoven Hushoven en Laar rende naar deze plek aan het kanaal. Daar werden de soldaten van het Suffolkregiment verwelkomd. De Engelse soldaat

Len Carrington passeerde als eerste de zeer gehavende brug. De mensen waren gek van opwinding. Men deelde appels uit aan de passerende Engelsen. Burgemeester Kortman werd op de schouders genomen.

De Suffolkers bleven niet allemaal in de stad, één afdeling vertrok in de richting Eindhoven, een andere trok door, richting Nederweert. De aanblik in deze omgeving was bedroevend, veel gebouwen aan het Bassin hierachter en aan de beide kanten van het kanaal, nu niet meer aanwezig, waren verwoest. Er lagen verschillende afgezonken schepen in de haven en in het kanaal.

Om 8 uur 's ochtends kwamen opeens de 'ondergrondse strijdkrachten' tevoorschijn en arresteerden NSB'ers en pro- Duitse Weertenaren. Die stonden op een lijst die reeds in april 1944 door Frans Nies met behulp van Jacques Erkens, L. Meewis en anderen was samengesteld. Nies had eveneens al 600 overalls besteld die als uniform zouden kunnen dienen voor de Ordedienst, die al sinds begin september 1944 was gemobiliseerd maar de bevrijding van Weert moest afwachten. De reserve eerste-luitenant Jacques Segers, die deze mobilisatie had afgekondigd, werd benoemd als districtscommandant van de Bewakingstroepen die ongeveer 500 manschappen telde. Zij hielden zich voornamelijk bezig met dienstverlenende taken ten behoeve van de Engelsen en het opruimen van landmijnen.

Het Weerter achterland werd gedurende 6 weken frontgebied. Te beginnen met gedeeltelijk Nederweert en Nederweert-Eind tot aan de Maas. Door toevallige omstandigheden trokken de Duitsers zich aan de Kelperbrug terug achter Het Kanaal Wesseem-Nederweert i.p.v. achter de Zuid-Willemsvaart. Hierdoor ontsnapte Weert aan een verwoesting door oorlogsgeweld.

Was de oorlog hier voorbij in september 1944? Zeker niet. De stad bleef tot aan de bevrijding van Nederland in mei 1945 last houden van bombardementen en andere oorlogshandelingen. De vreselijke hongervinter bleef Weert gelukkig bespaard. En als de radio op 5 mei 1945 meldde dat de Duitsers hadden gecapituleerd brak ook hier opnieuw de feestvreugde uit. Klokkengelui en sirenes begeleidden het gehos van de inwoners die café in , café uit trokken. Aan verduisteren werd niet meer gedacht, overal brandde licht vrijuit, tot laat in de nacht hoorde men zingen en bleef men feestvieren.

Zo was het 75 jaar geleden en zo vierden wij onze bevrijding vandaag opnieuw.

Beste aanwezigen, het Harmonieorkest van de Kerkelijke Harmonie St. Joseph, onder leiding van de heer Bart Deckers, fluitensemble Mei-Li en hoornblazer

Bjorn Wiermans zullen deze Herdenkingsbijeenkomst muzikaal omlijsten.
Militaire ondersteuning van deze ceremonie vind plaats door militairen van 30
Natresbataljon. De algemene coördinatie is in handen van de heer Leo Wijntjes.
Ik wens u allemaal een waardige Herdenking toe. 'Dicht bij toen en met het oog
op morgen'.